

Wojciech Roman

1910-1940

Absolwent Wydziału Mechanicznego z 1931 r., oficer marynarki handlowej, II mechanik, jeńiec wojenny zamordowany w Charkowie.

Urodził się 29 lutego 1910 r. w Białej Podlaskiej. Był drugim w kolejności dzieckiem (z sześciorga) Stanisława i Marianny z Kamieńskich. Ojciec w Warszawie był wspólnikiem firmy handlującej bronią myśliwską.

Po skończeniu Gimnazjum im. Adama Mickiewicza zdał w 1928 r. egzamin do Szkoły Morskiej w Tczewie i odbył podróż kandydacką na statku szkolnym „Lwów”.

W 1930 r. ukończył Wydział Mechaniczny SM, a następnie obowiązkową służbę wojskową – mianowany podporucznikiem ze starszeństwem od 1 stycznia 1935 r.

Zamieszkał w Gdyni, podjął pracę najpierw w Polsko-Skandynawskim Towarzystwie Transportowym (Polskarob) – pływał na „Roburze V”, a następnie w Żegludze Polskiej SA na m/s „Lewant”.

W ostatnim przedwojennym rejsie „jego” statku pasażerką była Jadwiga Sokołowska, absolwentka Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie, podreferendarz (urzędniczka cywilna) w Urzędzie Morskim, urodzona w 1910 r. w powiecie charkowskim. Powiedział wtedy: „Małeńka moja, nie zwlekajmy ze ślubem, nadchodzi wojna”¹. Ich ślub odbył się 29 lipca 1939 r. w Krzemieńcu.

Miesiąc później Wojciech Czerny został zmobilizowany i w randze podporucznika wcielony do piechoty. Po napaści Związku Radzieckiego na Polskę 17 września, w bliżej nieznanych okolicznościach, dostał się do niewoli i został osadzony w Starobielsku. Stamtąd nadszedł do rodziny jesienią 1939 r. telegram, a na początku 1940 r. karta pocztowa informująca, że „wybył”.

Na liście zamordowanych jeńców wojennych NKWD obozu w Starobielsku figuruje pod pozycją 3666. Odznaczony został pośmiertnie Medalem „Za Udział w Wojnie Obronnej 1939”.

Żona Jadwiga od 1941 r. była żołnierzem Armii Krajowej. Aresztowana w lipcu 1944 r. w Łucku (obwód wołyński), skazana została przez Sowieców na 15 lat pracy w łagrach w Nachodce, a od sierpnia 1945 r. – w arktycznym obozie śmierci w Magadan. „Kto przeżył Magadan i Kołymę nigdy już nie był tym, kim był kiedyś”². Do Polski wróciła w grudniu 1955 r.

Siostra Jadwigi Barbara była żoną kolegi Wojciecha Czernskiego – Józefa Dąbkowskiego (abs. WN z 1932). Zaproszony na obchody 70-lecia Szkoły Morskiej, napisał z Australii: „Dziękuję za zaproszenie. Z żalem informuję, że niestety nie będziemy mogli z żoną wziąć udziału w tak bliskich naszemu sercu uroczystościach. Ja natomiast wspomnieniami i myślą będę z Wami, kierując je do Kolegów,

którzy w drugiej wojnie światowej w walce o wolność i niepodległość Polski polegli na morzu i lądzie, do tych, co zmarli w obozach jenieckich, do tych pomordowanych przez władze sowieckie w Katyniu i innych miejscach Rosji Sowieckiej, do tych, którzy w wyniku konferencji jałtańskiej zmuszeni zostali pozostać na uchodźstwie”³.

Madonna Kozielska

Wyrzeźbiony na kawałku deski odciętej z więziennej pryczy wizerunek Matki Boskiej Ostrobramskiej – Madonna Kozielska jest dziś na ołtarzu w Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie. Wykonał ją gdynianin Henryk Gorzechowski dla syna, także Henryka. Spotkali się w obozie, ojca zamordowali Rosjanie, syn wyszedł na wolność po podpisaniu układu Sikorski – Majski i przez Murmańsk przedostał się do Anglii, służył w brytyjskiej marynarce wojennej, później w I. Dywizji Panczernej gen. Stanisława Maczka. Po wojnie wrócił do Gdyni, wraz z nim relikwia Kozielska, pamiątka po ojcu, którego nazwisko odnalazł na ogłoszonej w 1943 r. liście ofiar Katynia.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, Gdynia 2000; *Ocalić od zapomnienia, Sylwetki polskich jeńców wojennych obozów w Kozielsku, Ostaszku i Starobielsku zamordowanych przez NKWD wiosną 1940 r., upamiętnionych w Kadynach koło Elbląga w 80. rocznicę Zbrodni Katyńskiej*, IPN, Gdańsk 2020; Karty meldunkowe w zbiorach APGoG; Jędrzej Tucholski, *Mord w Katyniu*, Warszawa 1991, https://katyn.miejscapamieci.gov.pl/media/download_gallery/Charkow.pdf; <https://www.sybiracyzg.pl/wp-content/uploads/2021/01/kolekcja-wspomnien-komisji-historycznej-zarzadu-glownego.pdf>; Małgorzata Sokołowska, *Kobiety Gdyni tom 2, Ciche bohaterki*, Gdynia 2019.

1 Krystyna Weiss, *Droga przez piekło*, „Wybrzeże” 1989, nr 26 (25.06.1989).

2 Tadeusz Siczek, *Byłem pilotem „Karasia”*, Gdynia 2010, s. 120.

3 „Okólnik” 1990, nr 162, s. 13-14.